

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1017/2020
02.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Светислав Величковић, адвокат из ..., против тужених Републике Србије, Министарство одбране ВП 3341 Приштина, чији је правни следбеник ВП 1097 Ниш, коју заступа Војно правобранилаштво – Одељење у Нишу и Републике Србије, Министарство финансија, Пореска управа, коју заступа Државно правобранилаштво, ради предаје ствари, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4064/19 од 09.10.2019. године, у седници одржаној 02.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4064/19 од 09.10.2019. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу П 3950/18 од 14.05.2019. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавезу да му врате ствари индивидуално одређене записником од 30.04.1999. године, од редног броја 1 до 165, или у немогућности враћања ствари да тужиоцу солидарно исплате износ од 6.215.862,00 динара са законском затезном каматом од 20.12.2016. године до коначне исплате, као неоснован. Ставом другим изреке тужилац је обавезан да туженој РС МО ВП 3341 Приштина, чији је правни следбеник ВП 1097 Ниш, надокнади трошкове парничног поступка у износу од 409.500,00 динара. Ставом трећим изреке обавезан је тужилац да туженој РС МФ Пореска управа накнади трошкове парничног поступка у износу од 393.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 4064/19 од 09.10.2019. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14) и утврдио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Битна повреда поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се наводима ревизије указује није прописана као ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1. тачка 2. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је био власник продавнице ауто делова и моторних уља СТР „ББ“ у ..., из које је дана 24.04.1999. године за потребе одбране земље одузета неутврђена количина робе, чему он није присуствовао, већ је тек 28.06.1999. године обишао продавницу и утврдио да је иста обијена и испражњена након чега се обратио надлежним органима Града Приштине, где му је уручен записник о примопредаји робе од 30.04.1999. године. Записник је непотпуно потписан, непрецизно сачињен и без печата ВП Приштина. У периоду од 24.04. до 28.06.1999. године трајала су ратна дејства на територији АП Косово и Метохија, те је од тренутка одузимања робе и сазнања тужиоца протекло више од два месеца током којих тужилац није обилазио продавницу за коју је навео да се налази на само 20 метара од његове куће у којој се налазио у том периоду. Такође је тврдио да је у продавници чувао и новац у износу од 61.000 ДЕМ, што није наведено у записнику. Вештачењем се није могла утврдити садашња цена предметних ауто делова јер се ради о непрецизно наведеним деловима за разне марке и типове возила, док је за неке артикле вештак успео да упореди садашње цене и утврди да су приближне износима које је тужилац сам означио у записнику. Како тужилац није доказао тачну количину и врсту одузетих ствари, као и њихову стварну вредност, вештак је утврдио вредност ствари наведених у записнику на основу произвољних цена које је својеручно написао сам тужилац што за суд није било прихватљиво.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су одбили тужбени захтев налазећи да тужилац није доказао својину на стварима чију предају у државину тражи, нити да се ствари налазе у фактичкој власти тужене, при чему исте нису прецизно индивидуално одређене, у смислу услова прописаних одредбом члана 37. Закона о основама својинско-правних односа. Приговор застарелости потраживања, првостепени суд је оценио као неоснован јер сходно наведеној законској одредби право на подношење тужбе за повраћај ствари не застарева. Поред наведеног другостепени суд је закључио да је тужбени захтев којим се тражи предаја ствари, или у случају немогућности враћања исплата новчаног износа, неопредељен у смислу процесно-правне природе, односно неопредељено је да ли се ради о евентуалном захтеву, алтернативном захтеву или захтеву *fakultas alternativa* из члана 344. ЗПП, како би се уподобио процесном и материјалном праву.

По оцени Врховног касационог суда, правилно су нижестепени судови поступили када су одбили тужбени захтев.

Законом о одбрани („Службени лист СРЈ“ број 43/94, 11/95, 28/96, 44/99 и 3/02) који је важио у време одузимања робе, било је прописано да ако за време ратног стања јединице Војске Југославије не могу на редован начин да се снабдевају неопходном храном, погонским материјалом, огревом и другим средствима, Савезно министарство за одбрану на захтев старешине Војске Југославије на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, може наредити да грађани или њихова домаћинства дају неопходна материјална средства (члан 27. став 1.), да власнику материјалних средстава узетих за потребе одбране земље припада накнада (члан 29.), да Савезна влада одређује материјална средства, прописује евиденцију тих средстава, начин њиховог узимања и висину накнаде за допремање и коришћење, као и поступак за утврђивање накнаде за оштећена, уништена или нестала средства узета за потребе одбране земље (члан 30.).

Уредбом о организовању и извршавању материјалне обавезе („Службени лист СРЈ“ број 36/98, 32/99 и 9/01) било је прописано да су власници ствари дужни да за потребе одбране земље предају друге потребне ствари (производе од посебног интереса) за одбрану земље (члан 4. тачка 12.), да ствари из наведеног члана ове уредбе пописују и о њима воде евиденцију надлежни подручни органи Савезног министарства за одбрану на основу евиденције коју воде органи управе надлежни за имовину, унутрашње послове, јавне приходе и други државни органи (члан 5.) и да за коришћење ствари из члана 4. ове уредбе власнику ствари припада накнада одређена Тарифом за одређивање накнаде за коришћење пописаних ствари за потребе војске и друге потребе одбране земље која је одштампана уз ову Уредбу и чини њен саставни део (члан 19. став 1.). Према тачки 4. наведене Тарифе, за производе од посебног интереса за одбрану земље накнада се одређује по тржишним ценама.

Тужилац је тужбом која је поднета 29.10.2015. године тражио да му се врате ствари индивидуално одређене записником од 30.04.1999. године од редног броја 1 до 165, или у немогућности враћања ствари, а што је очигледно, да му се исплати новчани износ са законском затезном каматом.

Наведеним законским и подзаконским одредбама установљено је право власника ствари на накнаду за одузету робу, односно власнику материјалних средстава узетих за потребе одбране земље припада накнада као имовински аспект реквизиције. По својој природи то право власника ствари представља законску облигацију на основу правно регулисаног односа између државе и власника ствари у оквиру кога законодавац признаје право држави да врши реквизицију, док власницима одузетих ствари признаје право на новчану накнаду. Сагласно томе тужилац нема право на враћање одузете робе, која је потрошне и заменљиве природе, у смислу наведених одредаба Закона о одбрани и Уредбе о организовању и извршавању материјалне обавезе, већ се субјективно право тужиоца на судску заштиту своди на право да захтева исплату дуга као законске облигације, па је основан приговор тужене да је потраживање новчане накнаде застарело у општем року застарелости од 10 година (члан 371. Закона о облигационим односима).

Зато су без утицаја ревизијски наводи тужиоца да је тужбени захтев правилно постављен у смислу члана 344. ЗПП (facultas alternativa), јер и да је тако, у смислу

наведене одредбе у пресуди се може изрећи да се тужени може ослободити обавезе враћања одузете робе исплатом новчаног износа, само у случају усвајања тужбеног захтева за враћање ствари, а такав захтев је у конкретном случају неоснован. Следом изнетог неосновани су наводи ревидента о погрешној примени материјалног права из члана 185. ЗОО, јер да би се спорни правни однос могао решавати по прописима који регулишу накнаду штете, пре свега мора да постоји штета на имовини тужиоца, која може бити обична штета или измакла корист, а која по свом настанку може бити из уговора, из скривљене (деликтне) штетне радње или настала без обзира на кривицу (проузрокована опасном ствари или делатношћу). У конкретном случају не постоји ни један од наведених основа за проузроковање штете, јер између страна у спору не постоји уговор, нити је у понашању тужене било противправности, пошто је тужиоцу роба одузета (реквирирана) за законом предвиђене потребе одбране земље у условима проглашеног ратног стања. Претежни део навода тужиоца у ревизији односи се посредно или непосредно на оспоравање утврђеног чињеничног стања, што не може бити дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. ЗПП.

На основу изнетог, Врховни касациони суд је применом члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић